

Tìm hiểu Tết Thượng nguyên

(Trích “Phong tục Việt Nam” của Toan Ánh)

Theo các sách Trung Hoa, Lễ Thượng Nguyên không phải là một ngày lễ Phật. Trước đây chính là Tết Trạng Nguyên. Nhân dịp này, nhà vua hội họp các ông Trạng để thiết tiệc và mời vào vườn Thượng Uyển thăm hoa, ngắm cảnh, làm thơ. Ngày xuân ấm áp, gió mát trăng trong, trăm hoa đua nở, thi hứng rạt rào, các ông trạng cùng nhau thi đua ngâm vịnh ca ngợi cái đẹp của Hóa công cũng như ân đức của nhà vua.

Tết Trạng Nguyên sau được đổi làm Tết Thượng Nguyên. Tết cũng còn một tên nữa là Tết Nguyên tiêu. Nhân Tết này, ban đêm tại kinh thành và các thị xã có chằng đèn kết hoa. Ở các nơi như Giang Châu, Tô Châu gần sông nước có cuộc bơi thuyền. Thuyền được trang hoàng muôn màu sắc, thấp sáng trưng, treo hoa rực rỡ. Tại các hí trường và các Công viên có nhiều trò vui như đánh gươm, cưỡi ngựa nhảy múa v. v...

Các văn nhân trong đêm Nguyên tiêu thường họp nhau uống rượu thưởng xuân, vịnh ngâm thơ phú.

Theo các nhà thuật số, ngày Rằm tháng Giêng còn là ngày vía Thiên quan. Nhân ngày này, tại các đền chùa có lễ dâng sao, nghĩa là cúng các vị sao để giải trừ tai ách quanh năm. Cúng lễ dâng sao, người ta lập đàn tràng tam cấp, trên cúng Trời Phật, Tiên Thánh, giữa cúng các vị sao thủ mạng, ở dưới cúng cúng bố thí chúng sinh. Mỗi năm mỗi người có một vị sao thủ mạng. Lễ vật cúng Dâng sao dùng hoa quả, trầu cau, xôi oản, chè rượu, vàng mã và cả hình nhân nữa.

Dù có nguồn gốc nào cũng mặc, dân ta làm lễ Thượng Nguyên vì tôn kính đối với Chư Phật, đồng thời có cúng Gia tiên, Thổ Công và Thần Tài... Những người gặp năm sao nặng, cúng nhân ngày này làm lễ dâng sao giải hạn.

